

AVRUPA BİRLİĞİ MÜLTECİ ENTEGRASYONUNUN FARKLI BOYUTLARIYLA ANALİZİ

Beyza Nur ALGIN DEMİR¹
Osman KURTER²

Öz

Kuruluşunun başlangıcından beri kendi içinde ekonomik entegrasyona odaklanan Avrupa Birliği (AB), zaman içinde diğer birçok alanda entegrasyon sağlamayı hedeflemiştir. Özellikle Suriye Mülteci Krizi sonrası dönemden itibaren, AB üyesi ülkelerdeki mülteci sayısı artışı, mülteci entegrasyonunun sağlanmasının ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Bu ihtiyaca binaen AB özellikle ekonomik ve yönetim açısından çabalarını artırmıştır. AB'nin mülteci entegrasyonu alanında yaşadığı güncel zafiyetlere rağmen, bütün bir AB yapısı olarak politik, siyasi, yönetim ve ekonomik açılardan sağladığı ortak bütünleşmenin başarısı ise analiz edilme gerekliliğine sahip bir konudur. Bu çalışmada, AB ülkelerinin mülteci entegrasyonu araştırılırken, AB'nin mülteci entegrasyonu konusunda ne kadar başarılı olup-olmadığı sorusuna cevap aranmış, entegrasyonun farklı boyutlarıyla başarı oranı daha yüksek ve düşük ülkeler arasındaki ilişki analiz edilerek AB'nin mülteci entegrasyonunu zorlaştıran etkenler incelenmiştir. Birliğin mülteci entegrasyonu; hukuki, siyasi ve ekonomik, ayrımcılıkla mücadelede çift yönlülük boyutları ampirik ve istatistik verilere dayalı olarak entegrasyon bağlamında değerlendirilmiştir. Çalışma, uluslararası bağımsız örgütlerin yayımlanmış verilerinden yararlanılarak icra edilmiş bir kantitatif çalışmadır.

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği Mülteci Entegrasyonu, Mülteci Krizi, İlticanın Hukuki Boyutları, İltica ve Siyasal Etkiler, Entegrasyonu Zorlaştırıcı Etkenler.

ANALYSIS OF EUROPEAN UNION REFUGEE INTEGRATION IN ITS DIFFERENT DIMENSIONS

Abstract

The European Union (EU), which focused on economic integration at the beginning of its establishment, has aimed to achieve integration in many other areas over time. The increase in the number of refugees in EU member states, especially since the period after the Syrian Refugee Crisis, has shown how important it is to ensure refugee integration. Based on this need, the EU has increased its efforts, especially in terms of the economy and governance. Despite the current weaknesses experienced by the EU in the field of refugee integration, the success of joint integration has been achieved in terms of politics, political and economic aspects, as a whole EU structure is a subject that needs to be analyzed. In this study, while investigating the refugee integration of EU countries, the question of how successful the EU has been in refugee integration has been sought, and the factors that make refugee integration of the EU difficult have been examined by analyzing countries with higher and lower success rates in different dimensions of integration. The Union's refugee integration, legal, political, economic, and duality dimensions in combating discrimination have been evaluated in the context of integration based on empirical and statistical data. The study is a quantitative study conducted using published data from international independent organizations.

Keywords: European Union Refugee Integration, Refugee Crisis, Legal Dimension, Political Impact, Complicating Factors, EU Integration Success.

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, 2428252524@ogrenci.karabuk.edu.tr, ORCID: 0009-0004-3378-1373.

² Dr. Öğr. Üyesi, Karabük Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü, osmankurter@karabuk.edu.tr, ORCID: 0000-0001-7581-1316

Bu Yayıma Atıfta Bulunmak İçin: Kurter, O. & Algin Demir, B. N. (2025). Avrupa Birliği mülteci entegrasyonunun farklı boyutları ile analizi. *Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi*, 5(1), 94-110.

DOI: 10.63233/kbuiibfdergisi.1695013

GİRİŞ

İnsanların, inançları, siyasal görüşleri, ayrımcılığa maruz kalma, savaş, çatışma, doğal afetler, zulüm görme ve cinsel yönelimleri gibi bir dizi negatif sebeplerden dolayı veya daha iyi ekonomik koşullara ve yaşam standartlarına sahip olmak için ülkelerinden göç etmek ve başka ülkelere sığınmak mecburiyetinde kalabildikleri bilinmektedir (Balun, Kurter ve Dinçay, 2024). Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (BMMYK) tanımına göre, “zulüm, savaş veya şiddet nedeniyle ülkesinden kaçmak zorunda kalan kişiye mülteci denir” (UNHCR, 2025). Avrupa ülkelerinde refah düzeyinin gelişmiş olması, kriz ve sorunlu bölgelere olan coğrafi yakınlığı, istihdam imkanlarının diğer ülkelere göre nispeten daha yüksek olması gibi nedenlerle, sığınma ihtiyacı olan bireyler Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeleri tercih edebilmektedir (Koçak ve Gündüz, 2016).

BMMYK'nın 2024 yılında oluşturduğu verilere göre, dünya çapında zorla yerinden edilmiş 122,6 milyon insan bulunmakla birlikte bu insanların 37,9 milyonunun mülteci ve 8 milyonun da sığınmacı olduğu bilinmektedir (UNHCR, 2024). Avrupa'ya sığınan mülteci sayısı, özellikle Suriye Mülteci Krizi sonrası dönemden itibaren bu denli yüksek iken, AB ülkelerinin her birinin farklı politikalar yerine, mülteci entegrasyonu alanında ortak politikalar belirlemesi önem arz etmektedir (Niemann ve Zaun, 2018). Hem AB üyesi ülkelerin hem de mülteci statüsünü almış olan üçüncü ülke vatandaşlarının refahının sağlanabilmesi için, mültecilerin bulundukları ülkenin yapısına entegre olmaları gerekmektedir. Bu nedenle bu araştırmamız, farklı boyutlarıyla beraber AB mülteci entegrasyonunu detaylı bir şekilde analiz etmek için yapılmıştır.

Çalışma, uluslararası bağımsız örgütlerin yayımlanmış verilerinden yararlanılarak icra edilmiş bir kantitatif bir çalışmadır. Bu bağlamda, bilimsel araştırmalarda önemli bir ölçüt olarak kabul edilen Göçmen Entegrasyon Politikası Endeksi (Migrant Integration Policy Index, MIPEX) verileri bağlamında AB mülteci entegrasyonu incelenmiştir (Ruedin, 2015; Klarsfeld, Traavik ve Van Dijk, 2021; MPG, 2025). MIPEX, ülkelerin mülteci entegrasyon seviyelerini ölçen, uluslararası kabul görmüş bir endekstir (Ruedin, 2015; Klarsfeld, Traavik ve Van Dijk, 2021; MPG, 2025). 2004 yılında bir AB vatandaşlık ve entegrasyon projesi olarak ortaya çıkan endeks, AB üye devletleri ile birlikte İngiltere, OECD ülkeleri, Arnavutluk, Arjantin, Brezilya, Çin, Hindistan, Endonezya, Ürdün, Moldova, Kuzey Makedonya, Rusya, Suudi Arabistan, Sırbistan, Güney Afrika, Birleşik Arap Emirlikleri ve Ukrayna'yı da içine alan 56 değişik ülkede, işgücü piyasası hareketliliği, ailenin bir arada tutulabilme imkanları, mültecilerin eğitime eşit şekilde ulaşabilme imkanları, mültecilerin siyasete katılım kolaylığı, daimi ikametgah alabilme imkanları, vatandaşlık edinebilme olasılıkları ve ayrımcılığa karşı oluşturulan kanuni düzenlemelerin oluşturulup oluşturulmadığı gibi 8 önemli kriter açısından üye ülkeleri inceleyerek mültecilerin içinde bulundukları ülkelere entegrasyonunu ölçen benzersiz bir değerlendirme mekanizmasıdır. Ekonomik gelişmişlik açısından ülkelerin ekonomik gelişmişliğini ifade eden büyüme ve enflasyon rakamları ne ise, MIPEX indeksi de ülkelerdeki mültecilerin yerel topluma entegrasyonu açısından başarısı için aynı anlama gelmektedir.

Göç ve Entegrasyon Politika İndeksi verileri değerlendirilerek AB üyesi ülkelerin mülteci entegrasyonu analiz edilirken, ülkelerin mülteci nüfusları ve nüfusa dayalı mülteci oranları bağlamında mülteci entegrasyonları incelenerek, nüfus oranı ile entegrasyon arasındaki bağlantı incelenmiştir. Aynı zamanda mülteci entegrasyonunun hukuki boyutuna odaklanılmış ve hukuki süreçle ilgili inceleme de yapılmıştır. Siyasi boyutta, mültecilerin ülkelerin siyasetine etkisi araştırılırken, Suriye Mülteci Krizinden sonra iltica ederek mülteci statüsü alan bireylerin sayısındaki artış sonrasında sağ ve milliyetçi siyasi partilerin popülaritesinin artışı üzerindeki etkileri incelenmiştir. Ekonomik boyutta ise mülteci istihdamının önemi vurgulanırken, MIPEX İşgücü Piyasası Hareketliliği verilerine dayanarak işgücü ile genel entegrasyon puanları arasındaki bağlantı gözlemlenmiş ve ülkesinden ayrılmak zorunda kalıp AB üyesi ülkelere göç eden bireyler için AB'nin aldığı ekonomik sorumluluklar araştırılmıştır (MIPEX, 2020; MPG, 2025). Mültecilerin yaşadığı en

temel zorluklardan biri olan ayrımcılık ise, MIPEX'in ayrımcılıkla mücadele puanı ile entegrasyon puanı baz alınarak analiz edilmiş ve bu analiz yapılırken hem ev sahibi ülkenin hem de mülteci bireylerin entegrasyonunun çift yönlülüğü vurgulanarak, ülkelerin ayrımcılıkla mücadele seviyeleri ile mülteci entegrasyonları arasındaki doğrusal bağlantı istisnai örnekleriyle beraber değerlendirilmiştir. Son olarak, mültecilerin göç ettikleri ülkeye entegre olamaması durumunda yaşanabilecek olumsuz senaryolar ele alınarak mülteci entegrasyonunun her boyutunun arz ettiği önem aktarılmıştır.

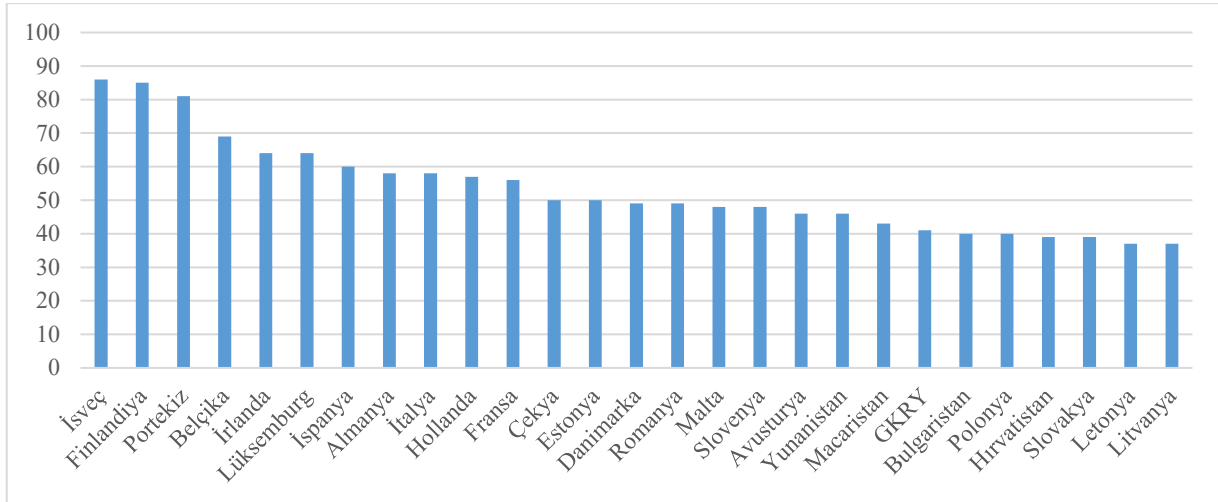
Araştırmanın kapsamı, AB üye ülkeleriyle sınırlı olmakla beraber farklı boyutlarda en olumlu ve en olumsuz sıralamalardaki ülkeler de ele alınmıştır. Çalışma, AB üyesi ülkelerin entegrasyon başarı oranlarını, bu oranların işgücü, ayrımcılıkla mücadele, mülteci nüfus oranı gibi diğer etkenler arasındaki bağlantısını ve bu sonuçlar dahilinde AB mülteci entegrasyonunun etkililik düzeyini analiz etmeyi amaçlamıştır.

Özellikle 2011 sonrası dönemde, başta AB ülkeleri olmak üzere, dünyada oluşan göç dalgası nedeniyle mülteci entegrasyonunun geliştirilmesi hem mülteciler hem de ev sahibi ülkeler için önem arz etmekle beraber entegrasyonu etkileyen durumların anlaşılması açısından çok önemlidir.

AB MÜLTECİ ENTEGRASYONUNUN SAYISAL VERİLERE DAYALI DEĞERLENDİRİLMESİ

AB mülteci entegrasyonunun sayısal verilere dayalı analizi noktasında ülkelerin MIPEX verilerinden faydalanarak, entegrasyon puanları arasındaki farklılıklar mülteci sayısı, nüfusa göre mülteci oranı, işgücü hareketliliği, aile birleşimi, eğitim, sağlık, siyasi katılım, uzun vadeli ikamet, vatandaşlığa erişim ve ayrımcılıkla mücadele kapsamında incelenmiş ve devletlerin mülteci entegrasyonunun başarı veya başarısızlığı farklı etkenler ele alınarak analiz edilmiştir. Bu bağlamda, mülteci entegrasyonunun başarısını etkileyen birçok faktörün olduğu bilinirken (Kurter ve Balun 2022), bu faktörlerin ilgili ülkeler ve mülteci entegrasyon puanları arasındaki korelasyonları ele alınmıştır.

Grafik 1: AB Göç ve Entegrasyonu Politikası İndeksi

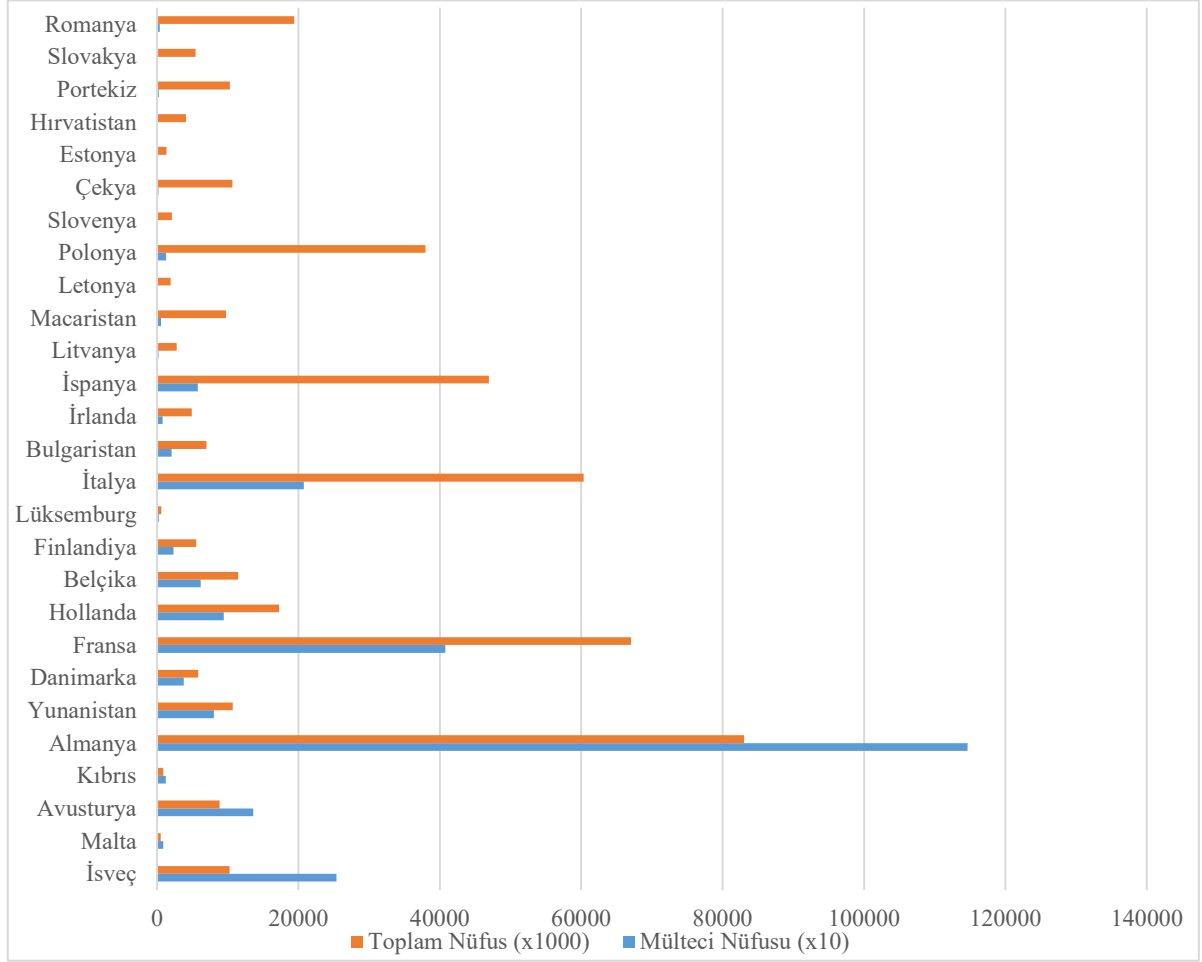
Kaynak: Grafik, (MIPEX, 2020) verilerine göre yazarlar tarafından oluşturulmuştur.

2019 yılı MIPEX verilerindeki sayısal değerler baz alındığında, AB'nin tüm üye ülkelerde mülteci entegrasyonu alanında tam anlamıyla bir bütünlük sağlayamadığı görülmektedir. Ülkeleri "olumlu", "hafif olumlu", "yarı olumlu", "hafif olumsuz" ve "olumsuz" olmak üzere 5 gruba ayıran indekse göre, olumsuz kategorisine giren AB üyesi herhangi bir ülke bulunmamakla beraber;

Litvanya, Letonya, Slovakya, Hırvatistan, Polonya ve Bulgaristan ‘hafif olumsuz’ sınıflandırmasında yer alarak Göç ve Entegrasyonu Politika İndeksinde en alt grupta yer almaktadır. Bununla birlikte İsveç, Finlandiya ve Portekiz’in indekste ‘olumlu’ sınıflandırmasında yer alarak en yüksek kategoride bulunduğu görülmektedir. Bu bulgulara ek olarak, Grafik 1’de de gösterildiği gibi, AB üyesi ülkelerin indeks puanlarının ortalaması olan 53,3 puanı ile yarı olumlu kategorisinde yer aldığı hesaplanmaktadır (MIPEX, 2020; MPG, 2025).

Grafik 1 analiz edilirken, ülkelerin mülteci alımı konusundaki sorumluluk paylaşımı durumu da bir başka önemli husus olarak göze çarpmaktadır. Ülkelerin mülteci nüfuslarının ve nüfuslarına oranla ülkelerine kabul ettikleri mülteci oranının incelenmesi, mülteci oranı ile indeks puanının bağlantılı olup olmadığı sorusuna da cevap teşkil etmektedir. Ülkelerin kendi nüfuslarına oranla kabul ettikleri mülteci sayısının yükseklik veya düşüklüğü, MIPEX endeks puanının pozitif veya negatif olacağını belirlerken, bu ülkelerin mültecilere genel bakış açılarını da ortaya koyabilecek niteliktedir (Bauböck, 2018).

Grafik 2: AB Ülkelerinde Toplam ve Mülteci Nüfusları

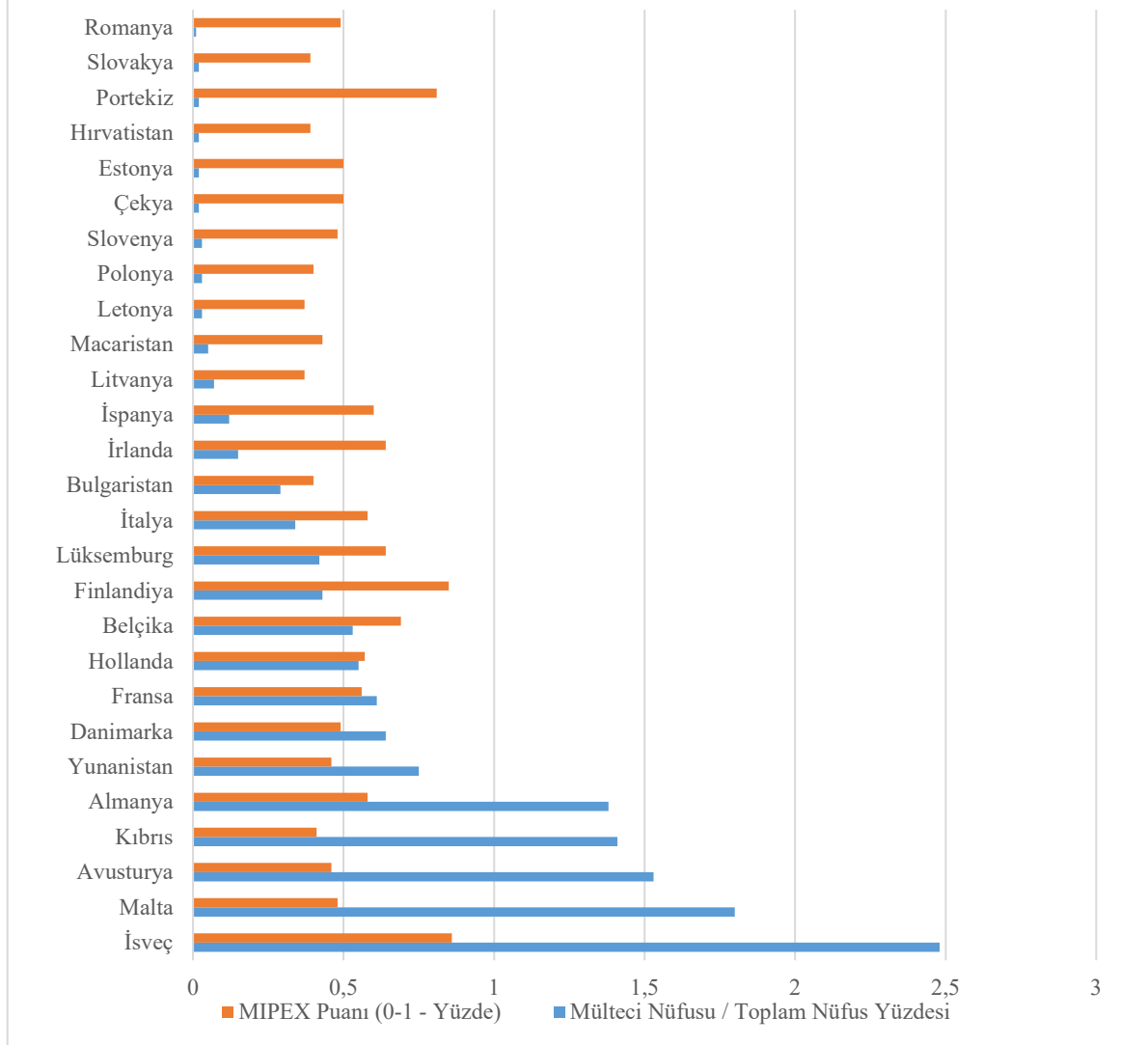

Kaynak: Avrupa İstatistik kurumu (Eurostat 2019) verilerine göre araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Günümüzde ülkelerini çeşitli sebeplerden dolayı terk etmek zorunda kalan ve AB üyesi ülkelere sığınıp mülteci statüsü alan birçok birey bulunmaktadır. Grafik 2’de AB üyesi ülkelerin nüfusları ve mülteci sayıları görülmektedir. Bu görselde İsveç’in 253.787 mülteci sayısı ile nüfusuna oranla en fazla mülteciye ev sahipliği yaptığı ve Avusturya’nın 135.951 mülteci ve %1,534 mülteci oranı ile İsveç’ten sonra ülkesinde genel nüfusa oranla en çok mülteci oranı barındıran AB üyesi olduğu görülmektedir. AB üyesi ülkeler arasında mülteci sayısı en yüksek olan ülke ise Almanya’dır (Eurostat, 2019). Almanya Grafik 2’de görüldüğü gibi aynı istatistiklere göre ülkesinde 1.146.682

mülteciye ev sahipliği yapmakta ve nüfusunun %1,381'i mülteci bireylerden oluşmaktadır. Bu rakamla Almanya, AB ülkeleri arasında aynı zamanda nüfusuna göre mülteci oranı en yüksek 3. ülke konumundadır. Romanya, Slovakya, Portekiz, Hırvatistan, Estonya, Çekya ve Slovenya'nın ise mülteci sayısı ve oranı bakımından diğer AB üyesi ülkelere nazaran daha düşük olduğu görülmektedir (Eurostat, 2019). Bu noktada nüfuslarına göre mülteci oranı düşük ülkelerin mi mülteci entegrasyonunun daha yüksek, yoksa mülteci oranı yüksek AB ülkelerinin mi mülteci entegrasyonunda daha başarılı olduğu analiz edilmelidir.

Grafik 3: Mülteci Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı ve MIPEX Puan İlişkisi

Kaynak: (Eurostat 2019; MIPEX, 2020; MPG, 2025) verilerine göre araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur.

Grafik 3'te AB üye ülkelerinin hem toplam nüfuslarının yüzde kaçının mülteci olduğu görülmekte hem de söz konusu oranlar ile MIPEX puanlarının korelasyon içinde olup olmadıkları araştırılmaktadır. Mülteci oranı en yüksek olan ülkeler içinde ilk sırada İsveç gelmekte olup onu sırasıyla Malta, Avusturya, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi ve Almanya takip etmektedir (MIPEX, 2020; MPG, 2025). En fazla mülteci oranına sahip olan İsveç, 89 MIPEX puanı ile en yüksek mülteci entegrasyon puanına sahiptir (MIPEX, 2020; MPG, 2025). Buna karşılık mülteci oranı en yüksek diğer ülkelerden Malta 48, Avusturya 46, Güney Kıbrıs 41 ve Almanya 58 MIPEX puanına sahiptir (MIPEX, 2020; MPG, 2025). Toplam nüfuslarına göre mülteci oranı en fazla olan beş ülke arasında puan farkları gözlemlenirken, İsveç dışındaki mülteci oranı yüksek ülkelerin entegrasyon puanlarının çok fazla olmadıkları görülmektedir. Bu durum mülteci oranı yüksek ülkelerin aynı zamanda mülteci

entegrasyon skorlarının da yüksek ve iltica edenlerin daha güçlü bir şekilde entegre edildiği tezini çürütmektedir.

Mülteci sayısı en düşük olan ülkeler arasında Romanya, Slovakya, Portekiz, Hırvatistan ve Estonya yer almaktadır. Romanya'nın 49, Slovakya'nın 39, Portekiz'in 81, Hırvatistan'ın 39 ve Estonya'nın 50 MIPEX puanına sahip oldukları görülmektedir. Bu noktada mülteci oranı düşük olan ülkelerin mülteci entegrasyonunda daha başarılı olmadıkları görülmektedir (MIPEX, 2020; MPG, 2025).

Grafik 3'te görüldüğü üzere, MIPEX puanları en yüksek olan ülkeler (İsveç-86, Finlandiya-85, Portekiz-81, Belçika-69 ve İrlanda-64) incelendiğinde; İsveç'in toplam nüfusa oranla mülteci nüfusunun %2,48, Finlandiya'nın %0,43, Portekiz'in %0,02, Belçika'nın %0,53 ve İrlanda'nın da %0,15 olduğu görülmektedir (MIPEX, 2020; MPG, 2025). Bu durumda mülteci entegrasyonunda en başarılı olan 5 ülkenin nüfusa dayalı mülteci entegrasyon puanlarında kayda değer farklılıklar görülmekle birlikte mülteci entegrasyonundaki başarısının yüksekliği ile mülteci oranı bağlantısının bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Grafik 3 ve Grafik 1'de görüldüğü üzere, mülteci entegrasyon puanı en yüksek olan İsveç ile en düşük olan Litvanya kıyaslandığında; İsveç hem mülteci oranı hem de MIPEX entegrasyon puanı en yüksek olan ülke konumunda iken Litvanya ise 37 puanla AB üyesi ülkeler arasında mülteci entegrasyonu konusunda en düşük puana sahip olan ülke olarak görülmekle birlikte nüfusunun da sadece %0,07'sinin mülteci olduğu hesaplanmaktadır (MIPEX, 2020; MPG, 2025). İstatistiklere ve Grafik 4'te baktığımız zaman, İsveç ve Litvanya örneğinde gördüğümüz mülteci alımı rakamları ile entegrasyon puanları arasındaki paralellik ve korelasyonun diğer ülkelerin mülteci alım ve entegrasyon puanlarına yansımadağı görülmektedir.

AB üyesi ülkelerin gelişmişlik düzeyleri arasındaki farklılıklar, mülteci entegrasyonuna yönelik çabalara rağmen bu alanda hükümetler düzeyindeki politikaların farklı olması, ulusal düzeydeki siyasi farklılıklar ve ülkelerin sosyolojik yapılarındaki farklılıklar, AB'nin mülteci entegrasyonu konusunda tek vücut hareket etmesini zorlaştıran etkenler arasında sayılabilir. Bu farklılıklar, aynı zamanda AB'nin ortak bir politika oluşturma ve tüm üye ülkelerde bu politikayı aynı oranda uygulamada eksikleri olduğunu da gösterir niteliktedir. Bu bağlamda, grafikte diğer AB üyesi ülkelere kıyasla düşük puanlara sahip olan üye ülkelerin entegrasyon çalışmalarına birlik bazında ağırlık verilmesi, AB'nin mülteci entegrasyonu konusunda ortak politika oluşturmaya katkı sağlayacaktır (Wolffhardt, Conte ve Huddleston, 2019; Taş, 2023).

AVRUPA BİRLİĞİ MÜLTECİ ENTEGRASYONUNUN HUKUKİ BOYUTU

AB mülteci entegrasyonunun hukuki boyutu, hukukun üstünlüğünü birliğin en önemli değerleri olarak gören bir anlayış için oldukça önemlidir. Bu araştırmanın giriş bölümünde bahsedildiği üzere, mültecilerin yerel topluma entegrasyonunu ölçen MIPEX endeks puanlarının oluşturulmasında kullanılan 8 kriterden birisinin hukuki düzenlemelerin yapılması olması, bu konunun ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Bu bakımdan birliğin temel amacının ortak bir göç, sığınma ve mülteci politikası oluşturulması olduğu görülebilmektedir. Bu politikaların oluşturulmasında da hukuki düzenlemelerin önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir (Ruedin, 2015; Klarsfeld, Traavik ve Van Dijk, 2021). Bu yüzden 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde mülteci hakları ile ilgili normlar hazırlanmış, mülteci statüsü için olması gereken kriterler belirlenmiş ve mülteciler için büyük bir önem arz eden geri göndermeme ilkesi kabul edilerek mültecilerin güvenliği garanti altına alınmıştır (Klarsfeld, Traavik ve Van Dijk, 2021; Kurter ve Balun 2022). Bu sözleşmeye göre, mültecilerin zulüm göreceği bir ülkeye geri gönderilmemesi durumunun yasal bir zemine oturtulduğu görülmektedir. Bu ilke, mültecilerin sığındıkları ülke içerisinde geri gönderilmeme ve bunun sonucunda zulüm görme kaygısı gütmenden yaşamalarını sağlamayı garanti altına almaya

çalışmaktadır. Bu durumun, mültecilerin daha huzurlu yaşamalarını sağlarken, onların içinde bulundukları topluma daha kolay entegre olmalarına katkıda bulunması öngörülmektedir (Hailbronner, 2000; Byrne, Noll ve Vedsted-Hansen, 2017).

1993 tarihli Maastricht Anlaşması ile AB ülkeleri göç konusunda ortak politikalar oluşturma adımlarını atarken, Dublin Anlaşması, Amsterdam Anlaşması, Tampere Zirvesi ve Avrupa Göç ve Mülteci Paktı ile de ortak bir mülteci entegrasyonu, göç, sığınma ve mülteci politikaları oluşturulması konusunda çaba içerisine girdiği görülmektedir (Hailbronner, 2000; Bulut, 2022). Ayrıca Sığınma, Sınırlar ve Göç ile İlgili Avrupa Hukuku El Kitabı'nda, AB'nin mülteciler için sağladığı hukuki haklar açık bir şekilde kayda alınmaktadır. Bu el kitabında, mültecilere yönelik eğitim, barınma, istihdam, aile birleşimi, kadın ve çocuk hakları gibi farklı haklar bulunmasının yanında AB'nin sığınma, sınırlar, yasal ve düzenli göç, mülteci ve sığınmacı hakları gibi konular, hukuki kurallar ve düzenlemeler de yer almaktadır (Avrupa Hukuku El Kitabı, 2016).

Tüm bu hukuki düzenlemelere ve çabalara rağmen, AB mülteci entegrasyonunda zorluklarla karşılaşmaktadır. Hukuki boyutta, AB üye ülkelerinin bireysel devletler düzeyinde politikalar uygulaması, mültecilerin genellikle Ortadoğu bölgesinden gelmesi nedeniyle sığınma talebi olan bireylerin Avrupa'nın güney ve doğusundaki ülkeleri tercih etmesi sonucunda bazı ülkelerin mülteci kabulü konusundaki sorumluluğunun diğerlerine nazaran daha yüksek olması ve AB üyesi ülkelerin gelişmişlik düzeylerindeki farklılıklar sebepleriyle, AB mülteci entegrasyonunun hukuki boyutta ortak bir zemine oturtulması daha da zorlaşmaktadır (Karakaş, 2016).

AVRUPA BİRLİĞİ'NDEKİ MÜLTECİLERİN ÜLKE POLİTİKALARINA ETKİLERİ

AB üyesi ülkelerin geçmiş yıllara oranla daha fazla sayıda sığınmacıya ev sahipliği yapması ve mülteci statüsü vermesinin bir sonucu olarak mülteci akınının, AB üyesi devletlerin politikalarını, siyasetini ve güvenlik yaklaşımlarını derinden etkilediği bilinmektedir (Niemann ve Zaun, 2018).

Mülteci krizinden doğan göçün sonucunda bir bütün olarak Avrupa Birliği'nin ve üye devletlerin temel kaygılarından biri sınır güvenliği olmuştur. Bu noktada Avrupa Birliği'nin hem hukuki hem de siyasi boyutta sınır güvenliğini ve yasal göçü güvence altına alan çabalarına yönelik önlemler alması elzemdir (İşçi, 2023).

Mülteci krizinin tam anlamıyla politik boyutu incelendiğinde görülen en önemli olgulardan birisi, kriz sonrası AB üyesi ülkelerde aşırı sağ ve milliyetçi parti eğilimlerinin artması olarak görülmektedir. Bu bahsettiğimiz ülkelerde siyasi partiler, iktidarlarını pekiştirmek veya iktidara gelebilmek için mülteci karşıtlarının oyuna talip olma yoluna gidebilmektedirler (Levy, 2010). Bu yeni durum, aynı zamanda mültecilerin ülkeye gelmesini istemeyen partilerin oylarının artmasına imkân sağlayabilmekte ve onları iktidara taşıyabilmektedir. Son dönemlerde birçok AB ülkesinde liberallerin iktidarı kaybetmesi ve sağcı, popülist ve milliyetçi partilerin iktidara gelmesinin arkasındaki sebep olarak bu görülmektedir (Akdoğan ve Atalay, 2017; Levy, 2010). Akdoğan ve Atalay (2017) gibi birçok araştırmacı, tabii olarak bazı durumlarda liberal veya ilticaya sıcak bakan partilerin bu gelişen yeni polarizasyon durumundan fayda sağlayabilmek için siyasi tercih ve parti politikalarını popülist eğilimler yüzünden daha da sola veya liberal eğilime itme durumu ile karşı karşıya kaldıklarını belirtmektedirler. Bu bağlamda Avrupa Birliği'nin, mülteciler konusunda genel bir siyasi yol izlemesi, devletlerin hükümet yapılarındaki çeşitlilik ve halklarının demokratik yollarla oluşan siyasi yansımalarındaki farklılıklardan dolayı zorlaşmakta ve hatta imkansızlaşmaktadır (Akdoğan ve Atalay, 2017).

Tüm zorluklara rağmen mülteci krizi sonrası dönemde oluşan aşırı sağ ve milliyetçi tutumları daha ılımlı hale getirmek adına mülteci entegrasyonu kilit bir rol oynamaktadır. Mültecilerin

sığındıkları devlete, ülkenin diline, sosyolojik, hukuki ve kültürel yapısına uyum sağlayarak topluma kazandırılması hem mülteciler hem de üçüncü ülke vatandaşlarını kabul eden devletin ve toplumun siyasi yöneliminin ılımlı bir hale gelmesi için gerekli bir durum olarak görülmektedir (Akdoğan ve Atalay, 2017).

AVRUPA BİRLİĞİ MÜLTECİ ENTEGRASYONUNUN EKONOMİK BOYUTU

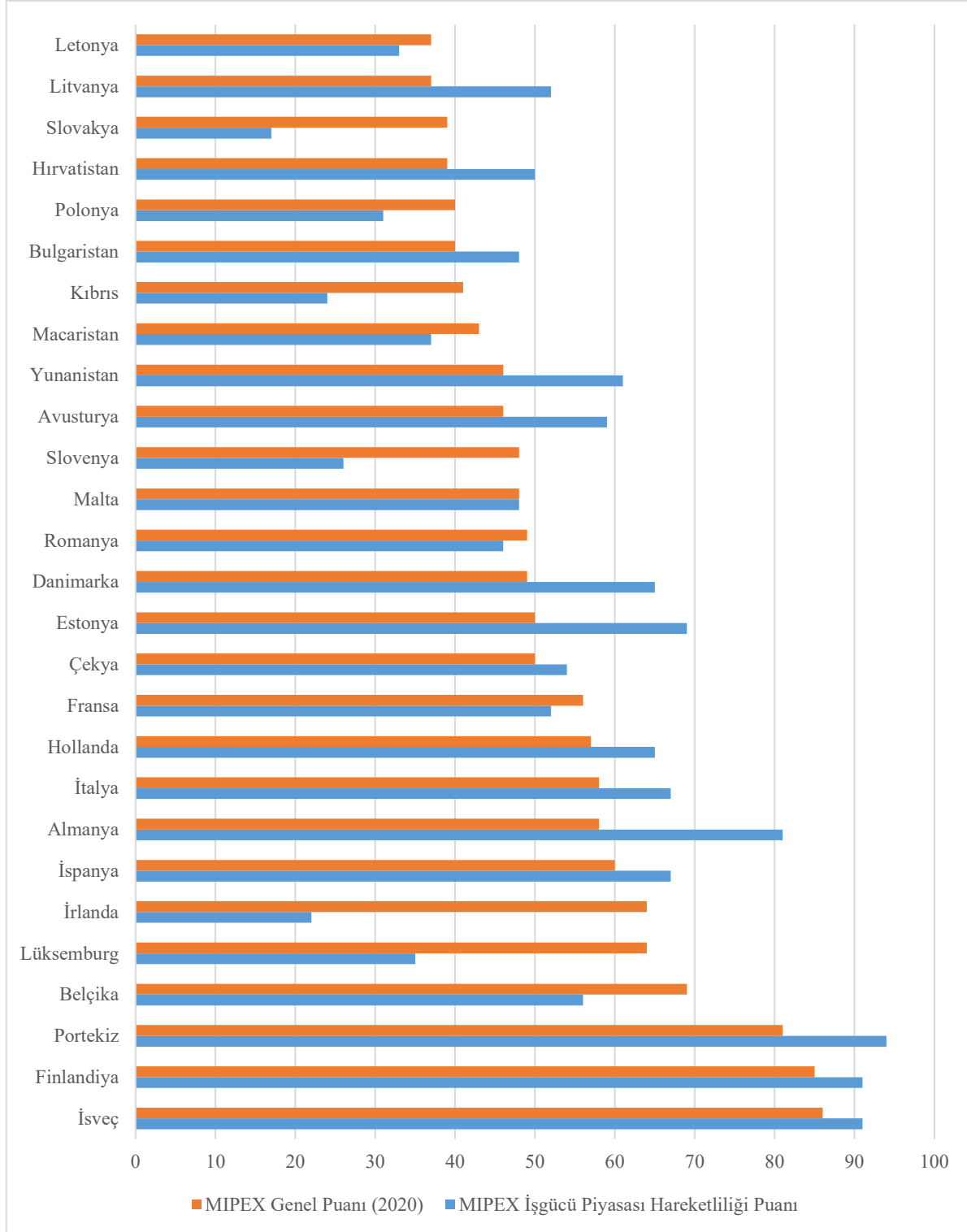
Avrupa Birliği mülteci entegrasyonunu etkileyen en önemli faktörlerin başında ekonomi gelmektedir. İlticacıların entegrasyonunun ekonomik boyutunda, AB üyesi ülkelerin bir yandan ev sahipliği yaptığı mültecilerin barınma, eğitim, güvenlik ve sağlık gibi birçok alandaki mali yükümlölüklerini karşılar, diğer yandan işgücü piyasalarını aktif tutarak mültecilerin istihdamına katkıda bulunmak için çaba göstermesi gerekmektedir (European Commission, 2025a).

Yaşanan ekonomik krizler ve devamında süregelen yavaş toparlanmalar, göç dalgaları ve ayrıca bunlarla beraber birliğe karşı yapılan eleştiriler sonucunda göç ve iltica programlarını yeniden düzenlemek için AB yeni bir aşamaya geçmiş ve 2014'ten bu yana hem kısa hem de uzun vadeli hedeflemelere ve eylem planlarına başvurmuştur (Collett, 2014).

Bu durumda, sığınmacıları ülkesine kabul eden ve mülteci statüsü veren AB üyesi ülkelere ekonomik anlamda ciddi sorumluluklar düştüğü görülmektedir. AB üye ülkelerin ev sahipliği yaptığı mültecilerin kısa vadede ekonomik sorumluluğunu alması gerekirken, uzun vadede işgücü piyasalarını aktif tutarak mültecilerin istihdamına uygun hale getirmesi gerekmektedir. Bu nedenle mülteci kabul eden AB ülkelerinin hem ekonomik sorumluluk alması hem de işgücü kapasitesi açısından yeterli ve istekli olması beklenmektedir. Bu noktada işgücü piyasalarının hareketliliği ve AB ülkelerinin ekonomik katkıları, mülteci entegrasyonu için gerekli etkenler arasında görülmektedir (European Commission, 2025a).

Yukarıda bahsedilen düzenleme ve planlamaları yapmayan üye ülkelerin mültecilerin yaşam, barınma, eğitim ve diğer tüm masraflarını ülke bütçesinden karşılamak zorunda kalacakları öngörülmektedir. Onların uzun vadede işgücüne entegre edilmesi ve üretime katılımları, o ülkelerin milli ekonomilerine katkı sağlarken, öte yandan onların barınma ve diğer masrafları için bütçeden yapılacak harcamalardan da tasarruf edilmesine imkan sağlayacaktır (Collett, 2014; Kaptaner, 2020).

Bu nedenle, özellikle ekonomik açıdan mülteci entegrasyonunun kolaylaştırılması için, AB üyesi ülkelerin AB stratejilerine uyumlu olmaları beklenmektedir. Nihayetinde, hem AB üyesi ülkelerin mültecilerin ekonomik yükünü daha verimli ve sürdürülebilir bir şekilde alabileceği hem de mültecilerin entegrasyonunun kolaylaşabileceği düşünülmektedir. Onların uzun vadede işgücüne entegre olmaları ve üretime katkı sunmaları, bulundukları ülkelerin ekonomik sağlığına katkı sağlarken, diğer yandan da onların barınma ve diğer masrafları için bütçeden yapılacak harcamalardan tasarruf edilmesi imkanını sağlayacaktır (Collett, 2014; Dikkaya ve Dinçer, 2023; Demirbağ, 2019)

Grafik 4: MIPEX İşgücü Piyasası Hareketliliği Alt Puanı MIPEX Genel Puan İlişkisi

Kaynak: (MIPEX, 2020; MPG, 2025) verilerine göre araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 4'te, AB üyesi ülkelerin MIPEX puanları ile MIPEX işgücü hareketliliği puanları karşılaştırılmaktadır. Göç ve entegrasyon politika indeksi en yüksek üç ülke olan İsveç, Finlandiya ve Portekiz'in işgücü hareketliliğinde de ilk üç sırayı aldıkları görülmektedir. Bunun yanında Slovakya, İrlanda ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi işgücü piyasası hareketliliği puanı en düşük olan ülkeler olurken, göç ve entegrasyon politika indeksinde 27 ülke arasında Slovakya'nın 25., İrlanda'nın 5. ve Kıbrıs Rum Yönetimi'nin ise 21. sırada yer aldığı görülmektedir. Ayrıca işgücü

piyasası hareketliliği puanı en yüksek ilk beş ülkenin göç ve entegrasyon politika indeksi puan ortalaması 72 iken en düşük beş ülkenin puan ortalaması ise 46,4 olarak hesaplanmaktadır. Bu durumda işgücü piyasası hareketliliği puanı yüksek olan ülkelerin genel entegrasyon ortalamasının da yüksek olduğu görölmektedir. Ancak Almanya, Estonya ve İrlanda örneklerinde bu durumun değiştii ve bu iddianın doğrulanmadığı görölmektedir. İşgücü piyasası hareketliliğinde Almanya'nın puanı 81 iken, göç entegrasyon puanının 58 ve Estonya'nın işgücü piyasasındaki puanının 69 olmasına rağmen, göç entegrasyon puanının 50 olduğu görölmektedir. Buna karşılık işgücü piyasası hareketliliği sıralamasında Slovakya'dan sonra 22 puan ile en düşük puana sahip olan İrlanda'nın, 64 göç entegrasyonu puanıyla göç ve entegrasyon politika indeksinde Almanya ve Estonya'dan daha başarılı olduğu görölmektedir (MIPEX, 2020; MPG, 2025). Bu durum genel entegrasyonu etkileyen faktörlerin çokluğu ile açıklanabilmekle beraber, genel ortalama işgücü puanı en yüksek ülkelerin en düşük ülkelere kıyasla göç entegrasyon puanının oldukça yüksek olduğu görölmektedir.

Mültecilerin birçok alana entegre olabilmeleri için, işgücü piyasalarına aktif katılımlarının gerekli olduğu düşünölmektedir (Drysdale, 2025). AB, mültecilerin istihdamını sağlamak ve bu şekilde entegrasyonu kolaylaştırmak amacıyla "Entegrasyon ve Katılım Eylem Planı" adı altında mültecilerin AB işgücü piyasasına entegre olmasını destekleme faaliyetlerinde bulunduğu görölmektedir. AB'nin işgücü entegrasyonu noktasında temel odaklarından birisi olan göçmenlerin yetenek, beceri ve niteliklerinin değerlendirilmesi ve tanınması olarak düşünölmektedir (EU, 2020). İşgücü piyasası aktörleri arasındaki iş birliğinin güçlendirilmesinin Avrupa Komisyonu'nun temel önceliği olduğu bilinmektedir (EU, 2020; European Agency, 2020). Ayrıca AB'nin sağladığı entegrasyon ve eylem planı üçüncü ülke vatandaşlarının istihdamının sağlanması dışında; sağlık, konut, eğitim ve dil öğrenimi konularına da ağırlık vermektedir (European Commission, 2025a; Yılmaz, 2021; EU Comission, 2025b).

Mültecilerin, içinde bulundukları topluma entegrasyon sürecinde, yaşadıkları ülkenin ekonomisine ve kendi bütçelerine işgücü yoluyla katkıda bulunmaları ve mültecilerin iltica ettikleri ülke vatandaşları ile temas halinde olması toplumsal entegrasyonu kolaylaştırmının yanında, ülkenin ekonomisine katkıda bulunan mülteci profilinin, mülteci kabul eden ve özellikle aşırı sağ eğilimleri olan ülkelerin mülteci karşıtı tutumlarını yumuşatarak mülteciler konusunda ılımlı bir siyasi ortam oluşmasını sağlayabileceği bilinmektedir (Koçak ve Gündüz, 2016). İrk, ırkçılık ve milliyetçilik üzerine yapılan sosyolojik çalışmalarda, genellikle bilinmeyen veya tanış olunmayan insanlara karşı korku ve negatif önyargıların oluştuğu bilinmektedir. Bu yüzden, gelişmiş ve çok kültürlü toplumlarda farklı etnik, din ve ırklardan gelen gurupların, birbirilerini kendilerine özgü bayram ve festivallerine davet ederek, var olan veya olması beklenen önyargıları kırmaları siyasi otoriteler tarafından teşvik edilmektedir (Koçak ve Gündüz, 2016). Bununla birlikte, mültecilerin iş hayatında olması, doğal olarak onlara bulundukları ülkenin dilini ve kültürünü öğrenmesinde kolaylaştırıcı bir faktör olarak tavsiye edilmektedir. İltica ettiği ülkenin dilini ve kültürünü öğrenen mültecilerin, öğrenmeyenlere nazaran daha kolay entegrasyon sağladığı bilinmektedir. Nihayetinde, mültecilerin istihdam yoluyla ekonomiye katkıda bulunması; ekonomik, siyasi, toplumsal ve kültürel entegrasyonun sağlanması açısından kilit rol alan faktörler olarak görölmektedir (UNHCR, 2007).

Mülteci entegrasyonunun ekonomik boyutunun diğer yönü de ülkelerin mülteci statüsü verdikleri bireyler için aldıkları ekonomik sorumluluklardır. Bu noktada AB, göçten kaynaklanan entegrasyonun ekonomik sorumluluğunu üye ülkelere dağıttığı fonlarla yönetmektedir. İltica, Göç ve Entegrasyon Fonu (AMIF), göç konusunda ortak politikalar belirlenmesi, yasadışı göçe karşı mücadele edilmesi, göç konusunda üçüncü ülke vatandaşlarına sığınma sağlayan AB üyesi ülkeler arasındaki iş birliğinin ve sorumluluk paylaşımının sağlanması ve üçüncü ülke vatandaşlarının sığındıkları ülkeye entegre olması hususlarını amaçlayan AB ekonomik fonudur (European Commission, 2025b).

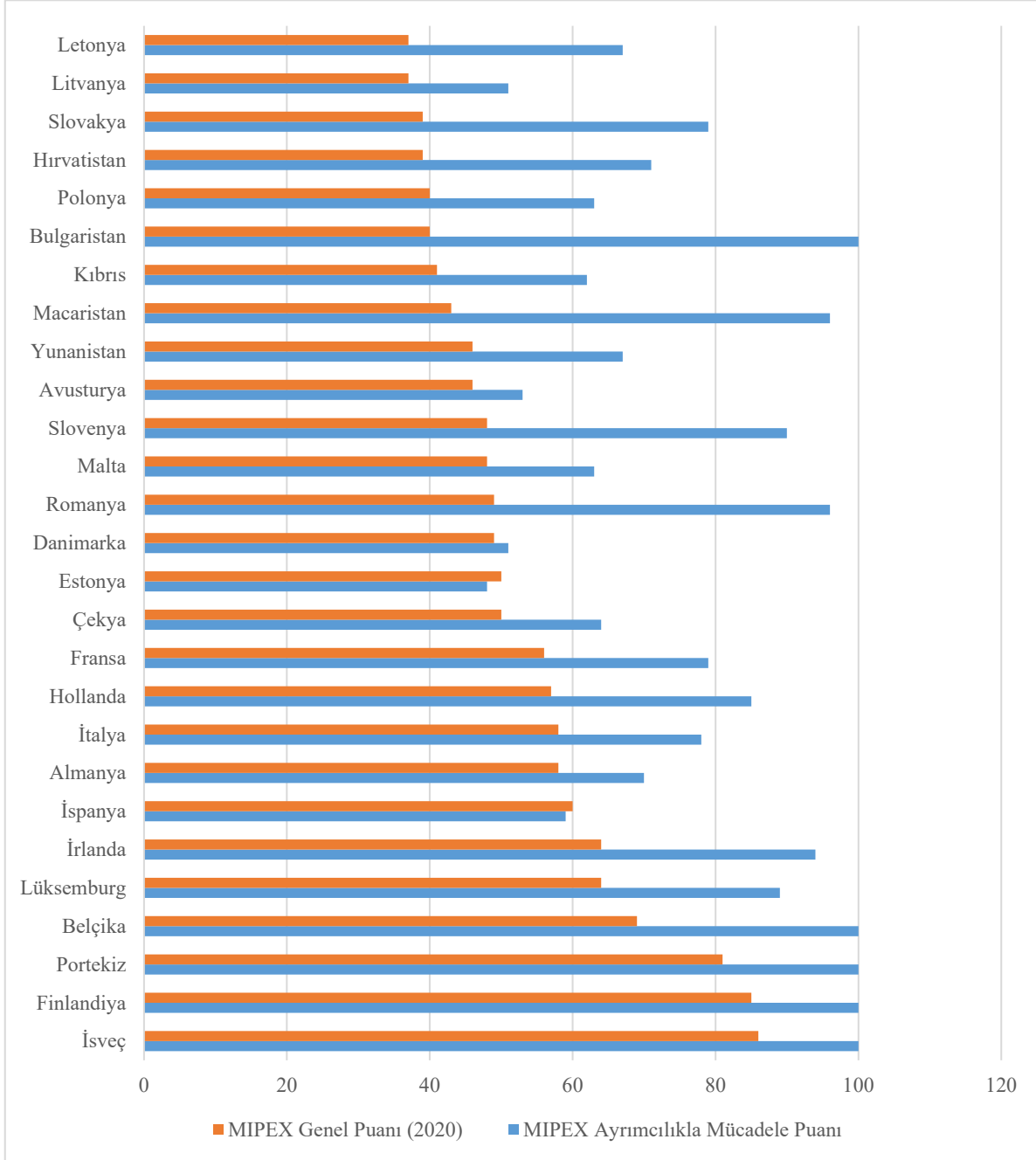
“BMMYK’nın Küresel eğilimler raporuna göre 2023 yılının sonunda dünya çapında 43,4 milyon mülteci bulunmaktadır ve dünyadaki mülteci sayısı son on yılda 3 katına çıkmıştır” (UNHCR, 2024). Mülteci sayısındaki artışın da etkisiyle Avrupa Birliği 2021-2027 yılları arasındaki AMIF bütçesini 2014-2020 dönemine kıyasla 6.743 milyar Euro artırmıştır (European Commission, 2025b). Fon’un, özellikle üçüncü ülke vatandaşlarına sağladığı eğitim, dil ve topluma uyum sağlamaya yönelik çabalarıyla mülteci entegrasyonu konusunda önem arz eden girişimler arasında yer aldığı bilinmektedir (European Commission, 2025b).

İltica, Göç ve Entegrasyon Fonu’nun üçüncü ülke vatandaşlarının entegrasyonuna katkı sağlamasının yanı sıra göç ve üçüncü ülke vatandaşlarının entegrasyonu alanlarında üye ülkeler arasındaki sorumluluk paylaşımının desteklenmesi, AB üyesi ülkelerin göç ve mülteci konularında üzerlerine düşen sorumlulukların ve AB üyesi ülkelerin ekonomik gelişmişlik düzeylerinin farklı olduğu gerçeği ele alındığında, AB üyesi ülkelerin mülteci entegrasyonu konusunda ulusüstü bir kuruluş olan Avrupa Birliği olarak ekonomik açıdan daha adil bir şekilde entegre olmalarına katkıda bulunduğu bilinmektedir (European Commission, 2025b).

AYRIMCILIKLA MÜCADELE VE ÇİFT YÖNLÜ ENTEGRASYON BOYUTU

Gerek AB üyesi olup mülteci kabul eden ülkelerde, gerekse AB üyesi olmayan diğer mülteci kabul eden ülkelerde, mülteci entegrasyonunun çift yönlü olduğu bilinmektedir. Bu çift yönlülük; mültecilerin sığındıkları ülkeye entegre olma ve mülteci kabul eden ülkenin vatandaşlarının mültecileri entegre etme gerekliliğidir (European Agency, 2020). Bu noktada entegrasyonun çift yönlülüğu durumu gözlemlenmektedir.

Birçok farklı kültürden mülteci kabul eden ülkeler başta olmak üzere, genel anlamda mültecileri kabul eden AB üyesi ülkelerin vatandaşlarının çokkültürlü yapıya uyum sağlaması önem arz etmektedir. Savaş, çatışma, zulüm görme veya zulüm görme kaygısı yaşama gibi sebeplerle ülkesinden ayrılmak zorunda kalan bireylerin yeni bir ülkeye göç ettiklerinde karşılaşabilecekleri en önemli olumsuzluklardan birisi ayrımcılıktır. Mültecilerin, farklı ülke, kültür ve topluma entegre olmaya çalışırken ayrımcılığa maruz kalmamalarının oldukça önemli olduğu belirtilmektedir. Bu nedenle mülteciler geldikleri ülkeye entegre olurken ev sahibi ülkenin de mültecilerle güçlü bir entegrasyon sağlaması beklenmektedir. Ayrımcılık ve ırkçılığın oluşmaması için hem mültecilerin sığındıkları ülkeye uyum sağlamaları hem de mültecilerin sığındıkları ülkenin vatandaşlarının mültecileri kabul etmeleri ve tolerans göstermeleri beklenmektedir. Ayrıca, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin, ayrımcılığı yasaklarken, sağlık, eğitim ve istihdam gibi alanlarda mültecilere bir dizi hak tanıdığı da bilinmektedir. Entegrasyonun çift yönlü şekilde sağlandığı durumların, iki tarafın da entegrasyonu için kolaylaştırıcı işlev gördüğü bilinmektedir. Yapılan birçok ampirik çalışmada, ayrımcılıkla mücadele konusunda adımlar atan devletlerin mültecilerin sığındıkları ülkeye entegre olmasını kolaylaştırdığı görülmektedir (Taş, 2023).

Grafik 5: MIPEX Ayrımcılıkla Mücadele Alt Alanı Puanı ve MIPEX Puan İlişkisi (2020)

Kaynak: (MIPEX, 2020 ve MPG, 2025) verilerine göre araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır.

Grafik 5'te ülkelerin ayrımcılıkla mücadele puanı ile mülteci entegrasyonunu yansıtan MIPEX puanı arasındaki bağlantı incelenerek analiz edilmiştir. Ayrımcılıkla mücadele konusunda 100 puan alarak en yüksek puana sahip ülkeler; İsveç, Finlandiya, Portekiz, Belçika ve Bulgaristan'dır. Bununla birlikte, İsveç, Finlandiya, Portekiz ve Belçika mülteci entegrasyon puanı en yüksek ilk dört AB üyesi ülke arasında yer almaktadır. Bulgaristan'ın ise ayrımcılıkla mücadele puanının 100 olmasına rağmen mülteci entegrasyon puanının 40 olduğu grafiğe yansımaktadır (MIPEX, 2020; MPG, 2025).

Aynı grafiğe bakıldığında, ayrımcılıkla mücadele puanı en düşük ülkeler arasında Estonya, Litvanya, Danimarka, Avusturya ve İspanya'nın yer aldığı görülebilir (MIPEX, 2020). Ayrımcılıkla mücadelede en başarılı ilk beş ülkenin mülteci entegrasyon puan ortalaması 72,2 iken, ayrımcılıkla mücadele puanı en düşük olan beş ülkenin mülteci entegrasyon puan ortalaması 48,4 olarak hesaplanmıştır. Grafikte ve hesaplamalarda istisnai olarak İspanya'nın ayrımcılıkla mücadelede en düşük puan alan 5. ülke olduğu gözlemlenirken, mülteci entegrasyon puanının ise 60 olduğu görülmektedir. Bunun yanında, Bulgaristan'ın 100 ayrımcılıkla mücadele puanına sahip iken, mülteci entegrasyonunda 40 puanla İspanya'nın gerisinde kaldığı görülmektedir (MIPEX, 2020; MPG, 2025).

Ancak duruma genel çerçevede bakıldığında, ayrımcılıkla mücadele puanı en yüksek olan 5 ülkenin mülteci entegrasyon puan ortalamasının, ayrımcılıkla mücadele puanı en düşük beş ülkeye göre oldukça yüksek olduğu söylenebilir. Bu durum, ülkelerin ayrımcılıkla mücadele çabalarının mülteci entegrasyonu başarısını artırdığını göstermekle beraber, ayrımcılıkla mücadele ile mülteci entegrasyonu arasında, istisnai ülkeler dışında, doğrudan bir bağlantı olduğunu açıklamaktadır. Elbette ayrımcılıkla mücadele dışında mülteci entegrasyonunu etkileyen birçok başka etken vardır; ancak ayrımcılıkla mücadele, mülteci entegrasyonunun temel yapı taşlarından birisi olarak bilinmektedir.

Bu nedenle başta ayrımcılıkla mücadele alanında zayıf olan AB üyesi ülkeler olmak üzere, mülteci kabul eden tüm AB ülkeleri, ayrımcılığa karşı sıkı mücadele vererek AB mülteci entegrasyonunun başarısını hem mülteci bireylerin geldikleri ülkeye uyumu açısından hem de AB üyesi ülkelerin vatandaşlarının mültecileri hoşgörülü olarak kabul etmesi açısından artırılması gerektiği belirtilmektedir (MIPEX, 2020; MPG, 2025).

MÜLTECİLERİN EV SAHİBİ TOPLUMA ENTEGRE OLAMAMA DURUMUNDA YAŞANABİLECEK SENARYOLAR

Ülkesine diğer ülke vatandaşlarını kabul edip mülteci statüsü veren AB üyelerinin, mülteci entegrasyonunu sağlayamaması veya mültecilerin kültür, din, eğitim ve ideolojik farklılıklarından dolayı entegre olamaması durumunda birçok ekonomik, kültürel, sosyal, güvenlik ve diğer sorunlar yaşanması beklenebilmektedir.

Öncelikle ekonomik entegrasyonun sağlanamadığı durumlarda mültecilerin ekonomik açıdan yetersizliği su yüzüne çıkabilmektedir. Ekonomik entegrasyonun en önemli ölçütü mültecilerin istihdamıdır. İş hayatına atılamamış mültecilerin, ekonomik yetersizliklerin etkisiyle suç işlemeye daha eğilimli olabilmektedir. Böyle bir durumla karşı karşıya kalan mültecilerin, ne yazık ki içinde bulundukları topluma hukuki entegrasyonları da zarar görebilmektedir. Hukuki entegrasyonun en önemli boyutu ise mültecilerin, sığındıkları ülkenin hukuk kurallarına olan uyumu ve hukuk sistemlerini anlamalarıdır. Sığındıkları ülkenin hukuki düzenine ve hukuki gerekliliklerine hakim olmayan bir mülteci, hukuka aykırı davranışlarda bulunabilmektedir. Bu nedenle mültecilerin, sığındıkları ülkenin adalet sistemini ve kanunlarını iyi bilmeleri onların hukuki entegrasyonlarının daha kolay sağlanmasını mümkün kılacaktır.

Entegrasyonun diğer bir boyutu ise kültürel bütünleşmedir. Özellikle kültürel açıdan muhafazakâr olan ülkelerde, mültecilerin bulundukları ülkelerin kültürlerini bilmeleri, bu kültüre saygı göstermeleri ve uyum sağlamaları önemlidir. Kültürel uyumun etkili bir şekilde sağlanabilmesi için ekonomik entegrasyonun, istihdamın ve eğitim kurumlarının mülteciler tarafından etkili bir şekilde kullanılmasının sağlanması beklenmektedir (MIPEX, 2020; MPG, 2025). Bu noktada başta ekonomik entegrasyon olmak üzere, entegrasyonun bir alanının diğer alanlarını ciddi bir şekilde etkilediği görülmektedir. Bu nedenle mülteci entegrasyonunun tüm boyutlarının, bir bütün olarak sağlanması gerekliliği önem arz etmektedir.

SONUÇ

Dünyadaki birçok ülkeyi etkileyen mülteci krizi, AB'yi hem uluslararası bir organizasyon bazında bütün olarak hem de AB üyesi devletleri ayrı ayrı etkilemektedir. Göç ekonomik boyutta incelendiğinde, en küçük birim olan bireylerden başlayıp toplumlarda ve devletlerde oluşan ekonomik maliyet, göç olgusunun bir tehdit unsuru olarak görülmesine yönelik farklı fikirlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Büyük, 2023).

Küresel krizler ve savaşlara paralel olarak artan mülteci hareketliliği, ekonomik boyutta Avrupa Birliği'ne maddi anlamda ciddi külfetler yüklemiş ve AB fonlarının tükenmesine ve ek bütçe oluşturulmasına sebep olarak, entegrasyon, ortak politikalar ve güvenlik alanlarında ekonomik anlamda harcamaları hızlandırmıştır (European Commission, 2025b).

Siyasi boyutta ise, AB üyesi ülkelerin siyasi eğilimlerini etkileyerek hükümet ve muhalefet noktalarında aşırı sağ ve milliyetçi görüş eksenlerine doğru kayma oluşmasında temel etkenlerden biri haline gelmiştir (Koçak ve Gündüz, 2016). Bu yüzden son dönemlerde aşırı sağ ve milliyetçi partilerin iktidara gelmelerine sebebiyet vermiştir.

Mülteci entegrasyonunun ekonomik ve siyasi boyutlarının yanı sıra, AB göç, sığınmacı ve mülteci alanlarında hukuki entegrasyonu sağlayabilmek veya kolaylaştırabilmek için reform çalışmaları yapmaya zorlanmıştır. AB ülkelerinin farklı yasalar yerine ortak bir hukuki zeminde buluşabilmesi için yürürlüğe konan yasalar hem AB üyesi ülkeleri hem de mültecileri çift taraflı olarak kanun önünde güvence altına alması gerekmektedir. Mülteci Entegrasyonu, AB'nin mülteci krizinden doğan sorunlarını yerine getirme ve çözümler sunabilme çalışmalarının başında gelmektedir. Bu noktada ampirik çalışmalar bağlamında ve farklı alanlardaki veriler, AB üyesi ülkelerin mülteci entegrasyonu konusundaki durumunu göstermektedir.

Çalışmada, AB mülteci entegrasyonunun MIPEX verilerine dayalı analizi sonucunda; İsveç, Finlandiya ve Portekiz'in göç ve entegrasyon politika indeksinde, MIPEX ayrımcılıkla mücadele verilerinde, işgücü piyasası hareketliliği grafiklerinde en yüksek puanlara sahip üç ülke olduğu gözlemlenmektedir. Bu noktada mülteci entegrasyonunda birçok alanda başarı yakaladıkları istatistiklerle desteklenmektedir. Genel bağlamda ise, Bulgaristan'ın ayrımcılıkla mücadele puanı 100 olmasına rağmen göç ve entegrasyon politika indeksi puanının 40 olması, İrlanda'nın entegrasyon politika indeksinde 5. sırada yer almasına rağmen, işgücü hareketliliğinde 26. sırada bulunması, İspanya'nın ayrımcılıkla mücadelede düşük puan aldığı gözlemlenirken, entegrasyon indeksinde 7. sırada yer alması gibi örnekler ülkelerin genelde entegrasyonu güçlendiren bazı konularda güçlü performans sergilerken, bazı konularda zayıf olduklarını göstermektedir. Genel entegrasyon puanının birçok değişkeni olduğu, bu değişkenler arasında her zaman doğrusal bir bağlantı olmadığı, ülkelerinin güçlü, zayıf ve farklı yönleri olduğu gözlemlenmiştir (MIPEX, 2020; MPG, 2025).

Grafiklerde, özellikle en yukarıda ve en aşağıdaki ülke grupları arasında bu kadar fark olması, AB'nin kendi içinde mülteci entegrasyonu konusunda başarısını sorgulamaya açık hale getirmektedir. Bu durum aynı zamanda, ülkelerin mülteci entegrasyonunu etkileyen programlardaki eksiklerini yansıtıcı mahiyettedir. Bu nedenle AB'nin ve üye ülkelerin eksik bulundukları alanlarda gelişme sağlayabilmesi hem AB üyesi ülkelerin mültecilerle entegre olması hem de mültecilerin göç ettikleri ülkeye entegre olması açısından önem arz etmektedir.

Mültecilerin bulundukları AB üyesi ülkelere çok yönlü entegrasyonu sonucunda başta siyasi olmak üzere, AB'nin mülteci krizi etkisiyle yaşadığı birçok alandaki sorunların daha çözülebilir hale geleceğine yönelik umutlar güçlenmiştir. Mültecilerin bulundukları ülkeye maksimum seviyede

entegre olmasının sonucunda, gç ve mülteci konularında AB'nin kendi iç entegrasyonu da kolaylaşacaktır.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, E., & Atalay, M. (2017). Avrupa Birliği'ni değişime zorlayan güç: Göç. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (Kayfor 15 Özel Sayısı), 2437-2454.
- Avrupa Konseyi. (2016). *Sığınma, sınırlar ve göç ile ilgili Avrupa hukuku el kitabı*. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/handbook-law-asylum-migration-borders-1_tr.pdf
- Balun, B., Kurter, O., & Dinçay, İ. H. (2024) Göç yönetimi ve göçlerin Türkiye'deki sosyoekonomik yaşama etkilerine ilişkin akademisyen görüşleri. *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(2), 877-900.
- Bauböck, R. (2018). Refugee protection and burden-sharing in the European Union. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 56(1), 141-156.
- Byrne, R., Noll, G., & Vedsted-Hansen, J. (2017). Understanding refugee law in an enlarged European Union. H. Lambert (Ed.) *International refugee law* içinde (ss. 357-381). Routledge.
- Bulut, I. C. (2022). Avrupa Birliği Hukuku kapsamında yasal göç yönetimi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(2), 243-257.
- Büyük, B. (2023). *Avrupa Birliği için bir güvenlik tehdidi olarak göç sorunu: Tehdit algısı, önlemler ve sonuçları*. TASAM-Türk Asya Stratejiler Araştırma Merkezi. https://tasam.org/tr-TR/Icerik/70295/ab_icin_bir_guvenlik_tehdidi_olarak_goc_sorunu_tehdid_algisi_onlemler_ve_sonuc_lari
- Collett, E. (2014). Future EU policy development on immigration and asylum: Understanding the challenge. *MPI Policy Brief Series*, (4).
- Demirbağ, S. (2019). *Avrupa Birliği göç politikalarının ekonomik ve mali boyutu*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Dikkaya, M., & Dinçer, S. (2023). Avrupa Birliği göç politikaları üzerine ekonomi politik bir inceleme. *Marmara Üniversitesi Avrupa Araştırmaları Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 31(2), 195-219.
- Drysdale, I. (2025). Benefits of refugees in the workforce. *Refugee Empowerment International*. <https://rei-npo.org/en/2025/05/benefits-of-refugees-in-the-workforce/>
- EU. (2020). *Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52020DC0758>
- European Agency. (2020). *Action Plan on integration and inclusion 2021-2027*. <https://www.european-agency.org/news/action-plan-integration-inclusion>
- European Commission. (2025a). *Statistics on migration to Europe*. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/statistics-migration-europe_en#reasons-to-stay-in-europe
- European Commission. (2025b). *Migration and home affairs-asylum, migration and integration fund (2021-2027)*. https://home-affairs.ec.europa.eu/funding/asylum-migration-and-integration-funds/asylum-migration-and-integration-fund-2021-2027_en
- Eurostat. (2019). *Newsrelease 114/2019. First population estimates EU population up to over 513 million on 1 January 2019*. <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9967985/3-10072019-BP-EN.pdf/e152399b-cb9e-4a42-a155-c5de6dfe25d1>

- Hailbronner, K. (2000). *Immigration and asylum law and policy of the European Union* (Vol. 400). The Hague: Kluwer Law International.
- İşçi, A. (2023). Avrupa Birliği'nin güvenlikçi göç politikaları: Sosyal politika açısından bir değerlendirme. *TAM Akademi Dergisi*, 2(1) 84-100.
- Kaptaner A. S. (2020, Nisan 1). Mültecilerin entegrasyonu ve ekonomik etkileri üzerine yeniden düşünme. *Business Diplomacy*. <https://businessdiplomacy.net/tr/multecilerin-entegrasyonu-ve-ekonomik-etkileri-uzerine-yeniden-dusunme/>
- Karakaş, D. (2016). Mülteci sorunu çerçevesinde Avrupa Birliği-Türkiye ilişkileri. *ORMER Perspektif Serileri*, 16, 1-8.
- Koçak, O., & Gündüz, D. R. (2016). Avrupa Birliği göç politikaları ve göçmenlerin sosyal olarak içermelerine etkisi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 66-91.
- Klarsfeld, A., Traavik, L. E. ve Van Dijk, H. (2021). MIPEX: from a European index, to an international database. E. S. Ng, C. L. Stamper, A. Klarsfeld ve Y. J. Han (Eds.) *Handbook on diversity and inclusion indices* içinde (ss. 252-269). Edward Elgar Publishing.
- Kurter, O., & Balun, B. (2022). Migration and perception of refugees: Management of migration from the scale of perceptions and attitudes of university students. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(3), 1296-1312.
- Levy, C. (2010). Refugees, Europe, camps/state of exception: “into the zone”, the European Union and extraterritorial processing of migrants, refugees, and asylum-seekers (theories and practice). *Refugee Survey Quarterly*, 29(1), 92-119.
- MPG (Migration Policy Group). (2025). *Migrant integration policy index*. https://www.migpolgroup.com/_old/diversity-integration/migrant-integration-policy-index/
- MIPEX (Migrant Integration Policy Index). (2020). *Main Findings, Policy indicators: Key Findings*. <https://www.mipex.eu/key-findings>
- Niemann, A., & Zaun, N. (2018). EU refugee policies and politics in times of crisis: Theoretical and empirical perspectives. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 56(1), 3-22.
- Ruedin, D. (2015). Increasing validity by recombining existing indices: MIPEX as a measure of citizenship models. *Social Science Quarterly*, 96(2), 629-638.
- Taş, G. (2023). Avrupa Birliğinde azınlıkların entegrasyonu ve boyutları. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 7(19), 166-201.
- UNHCR. (2007). *Note on the integration of refugees in the European Union*. <https://www.refworld.org/policy/legalguidance/unhcr/2007/en/41624>
- UNHCR. (2024, Haziran 1). *Global trends report 2023*. UNHCR – The UN Refugee Agency <https://www.unhcr.org/global-trends-report-2023>
- UNHCR. (2025). *Who is a Refugee?* <https://www.unrefugees.org/refugee-facts/what-is-a-refugee/#:~:text=Who%20is%20a%20refugee%3F,in%20a%20particular%20social%20group>
- Yilmaz, S. (2021). Europe's Patchwork of Refugee Integration Policies. CIDOB. *Niem Policy Brief*. <https://www.cidob.org/en/publications/europes-patchwork-refugee-integration-policies>
- Wolffhardt, A., Conte, C., & Huddleston, T. (2019). The European benchmark for refugee integration. *Migration Policy Group and in Warsaw by Institute of Public Affairs*. <https://www.clovektisni.cz/media/publications/1840/file/the-european-benchmark-for-refugee-integration--evaluation-2-comprehensive-report.pdf>